

Nr 422.

Av fru Ewerlöf m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om understöd åt lant-hushållningsseminariet å Rimforsa.

Fredrika Bremer-förbundet driver sedan den 1 november 1907 ett lant-hushållningsseminarium vid Rimforsa i Östergötland. Detta seminarium och det senare tillkomna Brogård, som drivs av fackskolan i Uppsala, är de enda utbildningsanstalterna i riket för lant-hushållslärarinnor.

Före nämnda tidpunkt år 1907 fanns överhuvud taget inga skolor för den praktiska utbildningen av landsbygdens kvinnor. Storheten i det initiativ, som då togs av framsynta kvinnor inom Fredrika Bremer-förbundet, ligger inte bara i att man genom att ordna en fullgod utbildning i lant-hushålllets sysslor ville motverka ringaktningen för det kvinnliga arbetet och öka kvinnornas eget intresse för detsamma utan även däri att man redan vid uppläggnings angrep problemet från rätt håll genom att först ordna lärarinneutbildningen innan arbetet kunde börja över hela linjen. Då lant-hushållsskolorna några år senare började växa upp i olika delar av landet hade man alltså tillgång till färdigutbildade lärarinnor, och en sund utveckling på området var säkrad.

En mycket stor del av den storartade utveckling, som Rimforsa har undergått sedan starten, har bekostats av seminariet självt genom att vinsterna investerats i företaget. Konsul Oscar Ekmans på Bjärka-Säby gåva år 1910, omfattande jorden, de resterande byggnaderna efter en brand samma år, brandstodsersättningen och arkitektarvodet, var enligt bevarade noteringar värd 49 700 kronor. Övriga gåvor samt engångsanslag från staten och vissa hushållningssällskap uppgick till 22 321 kronor. Härtill kommer de lotterimedel på 75 000 kronor, som erhöles år 1935. Resten av seminariets tillgångar, som för några år sedan vid sakkunnig värdering uppskattades till drygt 500 000 kronor, har åstadkommits genom seminariets och förbundets egna insatser. För att kunna göra nödvändiga förbättringar har visserligen vid upprepade tillfällen lån upptagits, men dessa har sedan helt och hållet amorterats med egna medel, så att seminariet omkring år 1940 var helt skuldfritt. Vid en genomgång av seminariets huvudböcker sedan år 1910 har man kunnat konstatera att de årliga vinsterna under åren 1910—1945 sammanräknade uppgått till ett belopp av omkring 150 000 kronor. Om förbundet betraktat seminariet som ett affärsföretag hade förbundet naturligtvis varit berättigat att tillgodogöra sig dessa vinster såsom

ränta på nedlagt kapital. I stället har alltsammans lagts ned i seminariet, i reparationer och förbättringar av undervisningslokaler och elevbostäder samt anskaffande av förstklassig och vid varje tidpunkt modern undervisningsmateriel. Det har ansetts vara av största vikt att denna institution har en så föredömlig utrustning som möjligt för att eleverna skall få en riktig uppfattning av hur det bör vara i ett lantushåll och sedan kunna vidarebefordra denna kunskap till eleverna vid landets alla lantushållsskolor. Betydande belopp har sålunda nedlagts i utrustandet av det s. k. småbruket, redan från början inrättat i en angränsande mindre bostadslägenhet. Bland övriga nyanläggningar må också nämnas uppförandet på 1920-talet av ett ändamålsenligt höns- och svinhus, ett växthus för trädgårdsundervisningen, nytt höns- och svinhus, tvättstuga med tvättmaskiner etc.

Det belopp förbundet sålunda lagt ner i seminariet och därmed också i en ändamålsenlig undervisning kan naturligtvis inte exakt angivas endast genom ett sammanräknande av de investerade vinsterna utan torde i själva verket vara betydligt större än ovannämnda 150 000 kronor. I detta sammanhang bör bl. a. observeras att huvudböckerna för seminariet och lantushålls- och övningsskolan Storgården, som inköptes 1918, ända fram till år 1932 fördes gemensamt. Av räkenskaperna för Storgården framgår att den årliga driften där i allmänhet gick med förlust, förluster som alltså slukade en del av seminariets årliga vinster, vilka skulle ha blivit större om fullständigt skild bokföring funnits.

Från omkring 1945 har seminariet börjat gå med förlust. Sålunda visar t. ex. bokslutet för budgetåret 1948/49 en förlust på 7 862 kronor, 1949/50 19 080 kronor och 1950/51 12 896 kronor. Dessa förluster beror på olika faktorer, såsom t. ex. att en del reparationer varit nödvändiga, om- och tillbyggnader behövliga och att en dyrbar maskinell utrustning inte har kunnat undvaras vid drivandet av en modern undervisning. Samtidigt har den årliga driften visat ett underskott, vilket sammanhänger med tidsläget, och slutligen har genom statsmakternas beslut lärarinnorna fått i och för sig fullt berättigade löneförbättringar samtidigt som statsbidraget till lönerna nedskurits till 90 %. De överskjutande 10 procenten innebär med nuvarande löner och pensionsavgifter en svår belastning för huvudmannen.

Fredrika Bremer-förbundet har i skrivelse till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet den 1 november 1952 hemställt dels att statsbidraget till avlönings- och pensionskostnaderna skall utgå med 100 % i stället för 90 %, dels att grundbidraget till driftkostnaderna skall höjas till 30 kronor för undervisningsdag och tilläggsbidraget till 2 kronor för elev och dag, dels ock att bestämmelsen om bidragets maximering till ett belopp motsvarande tre fjärdedelar av de utav lantbruksstyrelsen godkända driftkostnaderna skall upphävas.

I en tid då kvinnornas flykt från landsbygden på grund av ett i förhållande till andra kvinnoyrken tungt och obekvämt arbete blir ett alltmera

svårbemästrat problem, förefaller det oss egendomligt att just ett seminarium för lant-hushållslärarinnor med huvudsaklig uppgift att sprida kännedom om forskning och möjligheter till rationalisering ej kan påräkna tillräckligt stöd från statsmakternas sida.

Frågan om en fortsatt verksamhet vid Rimforsaseminariet har nu för Fredrika Bremer-förbundet kommit till en avgörande vändpunkt. Förbundet anser sig inte kunna driva en för hela landet så viktig undervisningsanstalt under en alltmera ökande risk för förluster. Inskränkningar i form av standardsänkning är omöjliga, standarden skulle tvärtom behöva höjas i takt med den stigande levnadsstandard. Det är t. ex. meningslöst att bedriva en undervisning i hushållsgöromål, om man inte har tillgång till den maskinella utrustning som blir allt vanligare i svenska hem. Vidare bör man inte mer än vad som kan anses nödvändigt ur undervisningssynpunkt belasta eleverna med göromål av rent rutinmässig art, såsom städning och diskning, utan leja personal härför.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte bevilja dels att statsbidraget till avlönings- och pensionskostnaderna för lärarpersonalen skall utgå med 100 procent i stället för 90 procent, dels att grundbidraget till driftkostnaderna skall höjas från 24 till 30 kronor för undervisningsdag och tilläggsbidraget från kronor 1: 20 till 2 kronor för elev och dag, dels ock att bestämmelsen om bidragets maximering till ett belopp motsvarande tre fjärdedelar av de utav lantbruksstyrelsen godkända driftkostnaderna upphävas.

Stockholm den 27 januari 1953.

Elsa Ewerlöf.

Helga Sjöstrand.

Ruth Ager.

Karin Wetterström.

Ernst V. Staxäng.